

Θρησκευτικαὶ μελέται.

Ἄρχιμ. Διον. Παπανικολοπούλου.

ΟΛΙΓΑ ΠΕΡΙ ΠΡΟΣΕΥΧΗΣ

Ἄλλ' ἐὰν ἡ ἀνθρωπότης ἐπλάσθη διὰ τὴν ὑποφέρειν, ἐπλάσθη ἐνταυτῷ καὶ διὰ τὴν ἐλπίζειν καὶ τὴν στρέφειν τὰ δακρύδρεκτα αὐτῆς ὄμματα πρὸς τὸ ὄρος ὁπότεν, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῆς Ἁγίας Γραφῆς, θὰ ἔλθῃ ἐξάπαντος ἡ βοήθεια αὐτῆς. «Ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου εἰς τὰ ὄρη—φάλλει ὁ Προφητὰνὰξ Δαυὶδ—ὅθεν ἤξει ἡ βοήθειά μου» (ψαλμ. 120, 1.) Ἡ δὲ προσευχή, ὡς προειπομεν ἤδη, εἶναι ἡ περιφανὴς ἐκδήλωσις τῆς δδύνης ταύτης καὶ τῆς ἐλπίδος, ἀλλ' ἐν ταυτῷ καὶ τὸ μόνον μέσον διὰ τοῦ ὁποίου δυνάμεθα νὰ ἀποκτήσωμεν τὴν βοήθειαν ταύτην.

Διότι πῶς ἄλλως θὰ ἐκζητήσωμεν αὐτήν; Ὁ Θεὸς θεδαίως δὲν δύναται νὰ ἐπιβάλλῃ εἰς ἡμᾶς τὴν βοήθειαν του ταύτην διαίως καὶ ὑποχρεωτικῶς, διότι τότε μᾶς καταδιβάξει καὶ μᾶς ἐξισώνει πρὸς τὰ ἄψυχα καὶ ἄλογα ζῷα, ἢ δὲ οὕτω πῶς χορηγομένη βοήθεια καταπνίγει τὴν ἐλευθερίαν ἡμῶν. Ἐπίσης δὲ καὶ ἡμεῖς δὲν δυνάμεθα νὰ ἀπαιτήσωμεν αὐτήν, οὐδὲ νὰ δεῖξωμεν εἰς τὸν Θεὸν τὸν τρόπον, κατὰ τὸν ὅποιον πρέπει νὰ μᾶς βοηθήσῃ, διότι οὕτως ἐκμηδενίζομεν τὸ μεγαλεῖον τοῦ Θεοῦ. Ἀλλὰ τότε ὅποιον μέσον ὑπολείπεται διὰ τὴν ἀποκτήσωμεν τὴν τοσοῦτον ἀναγκαίαν εἰς ἡμᾶς βοήθειαν ταύτην; Ὑπολείπεται τὸ ἁπλοῦτερον, τὸ ἡδύτερον πάντων· ὑπολείπεται τὸ ἐξαιρετικὸν ἐκεῖνο μέσον, τὸ ὅποιον συμβιβάζει ἁρμονικώτατα τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὴν ἀπειρον δόξαν τοῦ Θεοῦ. Ὑπολείπεται ἡ πανίσχυρος ἰκεσία καὶ ἡ θερμὴ καὶ ἐπιμονὸς δέησις. Ὑπολείπεται ἡ διάτορος φωνὴ τῆς μητρὸς ἐκείνης, τῆς ὁποίας ὁ λέων ἤρπασε τὸ τέκνον, καὶ ἡ ὁποία διὰ τῶν δακρύων καὶ τῶν σπαρακτικῶν αὐτῆς φωνῶν ἠνάγκασε τὸ ἄγριον θηρίον νὰ σταματήσει καὶ νὰ ἀποδώσῃ τὸ τέκνον αὐτῆς. Ὑπολείπεται τέλος ἡ θερμότης δέησις τοῦ γέροντος ἐκείνου βασιλέως, περὶ οὗ λέγει ὁ Ὅμηρος, ὅτι κατὰ τὸ ἐσπέρας μετὰ τὴν μάχην, ἔλθων νὰ ἴδῃ καὶ νὰ ζητήσῃ τὸ ἄψυχον πτώμα τοῦ πολυφιλήτου υἱοῦ, ἔπεσον εἰς τοὺς πόδας τοῦ Ἀχιλλέως καὶ εἶπεν εἰς αὐτόν: «Στάθησον ἐκ τῆς θέσεώς μου τὸ μέγεθος τῆς ψυχικῆς μου δδύνης, ἀπ' οὗ ἐγὼ ὁ πατήρ, ἀσπάζομαι τὰς χεῖρας ἐκείνου, ὅστις ἐφόνησε τὸν υἱόν μου!» Ἴδού ἡ παντοδυναμία τῆς προσευχῆς! Καὶ περὶ ταύτης τῆς προσευχῆς ὁμιλεῖ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὅταν λέγῃ «Αἰτεῖτε καὶ λήψετε» (Ἰωάν. 15, 24), ὁ δὲ ἀπόστολος Ἰάκωβος προσέθηκεν «Αἰτεῖτε καὶ οὐ λαμβάνετε διότι κακῶς αἰτεῖσθε» (Β, 1, 3).

Προσεύχου λοιπὸν Χριστιανέ, ὀλοφύχως, ἀρύσθητι ἐκ τῆς θερμῆς σου πίστεως φωνῆν ἐνδόμυχον, φωνῆν πλήρη πίστεως, πλήρη ἀγάπης, πλήρη ἐλπίδος καὶ ἔσο θεδαίως, ὅτι ὁ Θεὸς θὰ σοῦ ἀκούσῃ· διότι ὁ Θεὸς τείνει τὸ οὖς ἴαν εὐήκοον εἰς τὴν θερμὴν καὶ μετὰ ζώσης πίστεως προσευχὴν, καθὼς ἀπέδειξε τοῦτο ὁ Σωτὴρ ἡμῶν. Τίς δὲν ἐνθυμεῖται τὸν ἐκφραστικώτατον ἐκείνον διάλογον τοῦ Κυρίου μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ; Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς πορευόμενος ἐν μέσῳ ἀπέριου ὄ-

χλου διὰ τὴν θεραπεύσῃ τὴν ἀσθενοῦσαν θυγατέρα τοῦ Ἀρχισυναγῶγου, στρέφεται αἶφνης πρὸς τοὺς μαθητὰς του, καὶ λέγει: «Τίς μου ἤψατο;... Βλέπετε τὸν ὄχλον συνθλίβοντά σε καὶ λέγεις, τίς μου ἤψατο; Ἥψατό μου τις;» (Ματθ. Ε, 28—31. Ματθ. Θ, 20—22. Λουκ. Η, 15). Τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ Θεὸς ἀκούων ἐκ τοῦ βάθους τῆς αἰωνιότητος αὐτοῦ τὴν θερμὴν ἰκεσίαν, τοῦ μετὰ πίστεως προσευχομένου ἀνθρώπου, ἐρωτᾷ: «Τίς με παρεκάλεσεν;» Ἀλλὰ, Κύριε, πάντες σε παρακαλοῦσιν· οὐχὶ ἀποκρίνεται. Παρεκάλεσέ με τις· διότι κατενόησα τὴν ταραχὴν συγκεκινημένης τινὸς ψυχῆς». Πάντες οἱ τῶνοι τῆς φωνῆς, ἔχουσι θεδαίως τὴν δυνάμειν των, ἀλλ' ὑπάρχουσι μερικοὶ ἐξ αὐτῶν, εἰς τοὺς ὁποίους οὐδὲν ἀνίσταται· καὶ εἰς τοὺς τόνους τούτους τῆς φωνῆς ἔγκειται τὸ μεγαλεῖον τῆς παντοδυναμίας τῆς προσευχῆς.

Ἄλλ' ἐπὶ πᾶσι τούτοις, ποῖος δὲν γνωρίζει τὸν συγκινητικώτατον διάλογον τοῦ Πατριάρχου Ἀβραάμ μετὰ τοῦ Θεοῦ; Καὶ τίς δὲν ἀνέγνω αὐτὸν μετὰ συγκινήσεως καὶ ἐλπίδος; Ὁ Θεὸς εἶχεν ἀπορασίσει νὰ καταστρέψῃ διὰ τοῦ πυρὸς τὰ Σόδομα καὶ Γόμορα διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν αὐτῶν ἀνομίαν. Ἀλλ' ὁ Ἀβραάμ, πρὸς τὸν ὅποιον ἐφανέρωσεν ὁ Θεὸς τοῦτο, παρακαλεῖ αὐτὸν νὰ σώσῃ τοὺς δικαίους. «Μήπως, Κύριε, λέγει πρὸς αὐτόν, θὰ συναπολέσῃς τὸν δίκαιον μετὰ τοῦ ἀσεβοῦς; Οὐχὶ ἀποκρίνεται ὁ Θεός· ἀλλ' ὑπάρχουσι δίκαιοι παρ' αὐτοῖς; Κύριε, ἐὰν ὑπάρχωσι μόνον πενήκοντα δίκαιοι, θὰ καταστρέψῃς πάλιν τὰς πόλεις ταύτας; Σὺ ὁ κρίνων πᾶσαν τὴν γῆν δὲν θὰ κάμῃς τὴν διάκρισιν ταύτην; Οὐχὶ, ἀποκρίνεται ὁ Θεός. Δὲν θὰ καταστρέψῃς τὰς πόλεις, ἐὰν ὑπάρχωσιν εἰς αὐτάς οἱ πενήκοντα δίκαιοι. Ὁ συμπαθὴς ὁμοῦ Πατριάρχης, ἂν καὶ γνωρίζῃ, ὅτι δὲν ὑπάρχουσιν οὔτε δέκα, οὐχ' ἤττον ἐπιμένει παρακαλῶν. Ἐπειδὴ λέγει, ἀπαξ ἤρξατο, Κύριε, νὰ ὁμιλῶ, ἂν καὶ εἶμαι γῆ καὶ σποδός, ἐρωτῶ. Ἐὰν οἱ δίκαιοι ἐλαττωθῶσιν εἰς τεσσαράκοντα, εἰς τριάκοντα, εἰς εἴκοσιν, πάλιν θὰ καταστρέψῃς τὰς πόλεις; Οὐχὶ, ἀποκρίνεται, ὁ Θεὸς καὶ πάλιν. Οὐχὶ· οὐ μὴ ἀπολέσω τὴν πόλιν, ἕνεκα τῶν εἴκοσι». Ὡ! Κύριε, ἐφώνησε πάλιν μετὰ δακρύων, ὁ δίκαιος καὶ θεοσεβὴς Ἀβραάμ, ἐκ βάθους ψυχῆς. Μὴ ὀργισθῆς ἐναντίον μου, Κύριε, θερμῶς σε ἰκετεύω, μὴ ὀργισθῆς. Καὶ ἂν εὐρεθῶσιν ἐκεῖ μόνον δέκα δίκαιοι; Οὐ μὴ ἀπολέσω τὴν πόλιν ἕνεκα τῶν δέκα, ἀποκρίνεται ὁ Θεός, ὅστις τοσοῦτο μάλλον κάμπτεται εἰς ἔλεος καὶ συμπάθειαν, καθ' ὅσον ὁ Ἀβραάμ παρακαλεῖ θερμότερον». (Γένεσ. 18, 17—33). Ἡ δικαία ἔμωσ ἀπόφασις τοῦ Θεοῦ ἐξετελέσθη, ἐν ὄλῃ αὐτῆς τῆ αὐστηρότητι, διότι ὡς γνωστόν, οὔτε δέκα δίκαιοι ὑπῆρχον εἰς τὰς πόλεις τῆς Πενταπόλεως.

Ἀλλὰ ταῦτα πάντα, καίτοι ἀκαταμαχῆτως ἀποδεικνύουσι τὴν δυνάμειν τῆς προσευχῆς, εἰς οὐδὲν σχεδόν, λογιζόνται παραβαλλόμενα πρὸς τὴν διαθεδαίωσιν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, λέγοντος: «Ἐὰν μείνητε ἐν ἐμοὶ καὶ τὰ ρήματά μου ἐν ὑμῖν μείνῃ, ὃ ἐὰν θέλητε αἰτήσεσθε καὶ γενήσεται ὑμῖν» (Ἰωάν. 15, 7) Καὶ «ἐὰν ἔχητε πίστιν καὶ μὴ διακριθῆτε... κἂν τῷ ὄρει τούτῳ εἰπῆτε, ἄρθῃ καὶ δλῆθῃ εἰς τὴν θάλασσαν, γενήσεται» (Ματθ. 18, 21). Τὴν ἀκαταμάχητον δυνάμειν τῆς θερμῆς προσευχῆς διαβλέπων εἰς τοὺς λόγους τού-

τους του Σωτήρος ο πολὺς Βοσούμετος, λέγει: «Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς μεταχειρίζεται τὰς ζωηρὰς ταύτας ἐκφράσεις, διὰ νὰ δείξῃ, ὅτι τὸ πᾶν εἶναι δυνατὸν εἰς τὸν εἰλικρινῶς καὶ μετὰ θερμῆς πίστεως προσευχόμενον. Ὁ δὲ προσευχόμενος ἐνδύεται τὴν παντοδυναμίαν τοῦ Θεοῦ, καὶ τοῦτο εἶναι τὸ θαῦμα τῶν θαυμάτων».

3) 'Η κατ' ἰδίαν Προσευχή.

Κατεδείχθη ἀνωτέρω, ὅση ἡμῖν δύναμις, ἔνθεν μὲν τὸ ὑψηλὸν μεγαλεῖον, ἔνθεν δὲ ἡ παντοδυναμία τῆς θερμῆς πρὸς τὸν Θεὸν προσευχῆς. Καὶ προχωροῦμεν ἤδη νὰ πραγματευθῶμεν περὶ τῆς κατ' ἰδίαν προσευχῆς.

Ἡ προσευχή, ἡ συνομιλία δηλαδὴ τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τοῦ Θεοῦ, ἐπειδὴ μόνη αὐτὴ ἔχει τὸ πλεονέκτημα νὰ ἀνυψοῖ τὴν καρδίαν ἡμῶν ἀπὸ τῶν γῆινων εἰς τὰ οὐράνια, νὰ ἐνισχύῃ καὶ νὰ ἐνδυναμώσῃ ἡμᾶς εἰς τὰς ἀγαθὰς καὶ ἀνδρικὰς ἀποφάσεις, προσέτι δὲ καὶ νὰ παρηγορῇ ἡμᾶς εἰς τὰς θλίψεις καὶ εἰς τὰς λοιπὰς δοκιμασίας τῆς παρούσης ζωῆς, λιαν ἐλλόγως δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς θεία τις καὶ οὐρανια ἀνύψωσις καὶ ὑπερκοσμία τις χώρα ἐντὸς τῆς ὁποίας ἀναπνεύσασα ζῆ καὶ ἀκμάζει ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ. Ἡ ἄλλως, καθὼς τὸ γῆινον ἡμῶν σῶμα ἀποθνήσκει ἐξ ἀσφίξιας, στεροῦμενον τὸν ὕλικόν ἀέρα, οὕτω καὶ ἡ ἀθάνατος ἡμῶν ψυχὴ μακραινεται, φθείρεται καὶ ἐπὶ τέλους ἀποθνήσκει πνευματικῶς, ἄνευ ἀδιαλείπτου καὶ συνεχοῦς πρὸς τὸν Θεὸν συνομιλίας καὶ προσευχῆς.

Πολλάκις παρατηρεῖ τις ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι φέρουσι τὸ βασιλικὸν ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ὀνομάζονται χριστιανοί, ὡς ὄντες μέλη τῆς ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, οὐχ ἤττον λησμονοῦσι καὶ παραβλέπουσι τὴν κλήσιν καὶ τὸ ὄνομα αὐτῶν, παραμελοῦσι τὸ ὑψηλὸν τῆς προσευχῆς καθήκον, ἀπομακρύνονται τῆς θείας λατρείας καὶ προσευχῆς εἰς ἴδεν ἰθρησκευτικὸν ἀρέσκονταί, χλευάζουσι τὴν πίστιν, περιπτουσι εἰς κακίας καὶ ἀσεβείας, παραδιδόμενοι εἰς ἀκολασίας, δούλοι γιγνόμενοι τῶν ἡδονῶν τῆς σαρκὸς καὶ πάσης ἄλλης ἀμαρτίας, μακρὰν διάγοντες τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ. Ἐὰν ἐξετάσωμεν ἐμβριθῶς καὶ ἐπισταμένως τοὺς τοιοῦτους, τί θὰ εὕρωμεν ὡς ἀρχὴν καὶ πηγὴν τῆς τοιαύτης αὐτῶν καταστάσεως; Τί θὰ ἀνακαλύψωμεν ἐπὶ τέλους; Ἐπὶ τέλους θὰ εὕρωμεν ὡς ἀρχὴν καὶ αἰτίαν τῆς πολυκυμάντου καὶ ἀειταράχου ψυχικῆς καὶ ἡθικῆς αὐτῶν θέσεως τοῦτο, ὥστε στεροῦνται τῆς μετὰ τοῦ Θεοῦ συνομιλίας. Στεροῦνται τῆς δρόσου τοῦ οὐρανοῦ. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐπιθυμῶν ἐν τῇ ἀνεξαντλήτῳ αὐτοῦ ἀγάπῃ νὰ προφυλάξῃ ἡμᾶς ἀπὸ τῶν τοιοῦτων πειρασμῶν οὐδέποτε παύεται παραγγέλλων καὶ συνιστῶν νὰ προσευχόμεθα μετὰ πίστεως καὶ ἐλπίδος πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πατέρα ἡμῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς. «Σὺ δὲ...πρόσευξαι τῷ Πατρὶ σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ. Καὶ ὁ Πατὴρ σου ὁ δέλων ἐν τῷ κρυπτῷ, ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ. (Ματθ. Στ'. 6).

(ἀκολουθεῖ)

Μεταφυσικαὶ μελέται.

Ἀρχιδ. Σπ. Σγουροπούλου.

ΕΝΑΝΤΙ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ

Γ'.

Ὅτι ἡ ἀνθρωπότης καθόλου διετέθη ἀείποτε δυσμενῶς πρὸς τὸν θάνατον, πρὸς τὸν ὁποῖον πάντοτε ὡς πρὸς τι φοβερὸν καὶ ἀποτρόπαιον μετὰ δέους καὶ ἀπεχθείας ἀπέβλεψεν, εἶναι, ὡς καὶ ἠνωτέρω ἐρρήθη, ἀριθμηλὸν καὶ ἀνεπίδεκτον, φρονούμεν, οἰασθήποτε σοβαρὰς ἀμφισβητήσεως. Δημιουργικὴ δὲ τούτου αἰτία, ἦν ὑπελάμβανε ποικίλην ὁ συναρπαστικὸς τοῦ ἀμβωνος ἀγορητῆς Διονύς. Φαραζουλής, παραθέσας ποτὲ (1) καὶ τὰς κατὰ τὴν γνώμην του συνηθέστερον ἀπαντήσας παρὰ τοῖς διαφόροις ἀνθρώποις, εἶναι δοξάζομεν ἡμεῖς, μία καὶ μόνη κυρία καὶ γενική, ἡ καὶ προηγουμένως μνησθεῖσα, ἡ ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου δηλονότι προτίμησις τῆς ζωῆς τοῦ θανάτου. Ἐπὶ τῇ προαιρέσει ταύτῃ τῇ ἀνεξιχνίαστῃ καὶ ἀνεμνηστέῳ συνεπῶς, φύσει δὲ ὑπαρχούσῃ ἐν παντὶ ἀνθρώπῳ, ὀλοκληροῦται ἡ αἰτία, ἡ γενῶσα τὸν ἀνθρώπινον πρὸς τὸν θάνατον ἀποτροπιασμόν. Ἡ ὅπως ὀρθῶς παρετήρει τῆς Ἰουδαίας Πολιτείας ὁ γηραιὸς φιλόσοφος: «ὁ φόβος τοῦ θανάτου δὲν πρόερχεται εἰ μὴ ἀπὸ τὸν φόβον μήπως ἀπολέσωμεν κατὰ τὴν στιγμήν τοῦ σαρκικοῦ θανάτου τὸ ἀγαθὸν τῆς ζωῆς. Καὶ διὰ τοῦτο θεωροῦμεν πάντῃ ἀστήρικτον καὶ τελείως ἀδικαιολόγητον τὸν φόβον τὸν προκαλούμενον παρὰ τοῖς χριστιανοῖς ἐκ τοῦ εἰρημένου λόγου, ἐν ᾧ δυνάμεθα νὰ δεχθῶμεν ὡς δάσμιόν πως, ἄτε λογικῶς ὑποστατὸν, τὸν κυριεύοντα ἀνθρώπους μὴ ἀνήκοντα εἰς τὴν ποίμνην τοῦ Χριστοῦ.

Οὕτως ἀνθρωπος κρηπίδα τῆς «πίστεως» του τὴν ἐμπειρίαν τιθεῖ καὶ εἰς τὴν ὑπαρξίν καὶ μόνον τοῦ ὕλικου κόσμου πιστεύων, ἀρνούμενος δὲ πᾶν τὸ ὑπεραισθητὸν καὶ ἐπομένως ἀποκλείων τῆς σφαίρας τῶν ὄντων τὸ ὑπέρτατον Ὄν, τὸν Θεὸν τοῦτέστι, τὸν τούτων δημιουργόν, καὶ τὴν κατ' εἰκόνα τούτου οἰκοῦσαν ἐν ἡμῖν αὐλον καὶ ἀφθαρτον καὶ ἀδιαίρετον καὶ ἀείζωνον ἐκείνην δύναμιν, ἣτις καλεῖται ψυχὴ, καὶ ἣς πειραν διὰ τῶν αἰσθητηρίων ἡμῶν ὄργανων ἀδυνατοῦμεν νὰ ἀποκτήσωμεν, ἀνθρωπος τοιαῦτα, λέγω, προσεύων καὶ ἀκολουθῶν πρὸς τὰς στρεβλὰς μὲν ἀλλὰ κατ' αὐτὸν ὀρθὰς δοξασίας του, οὐδὲν μετὰ θάνατον φανταζόμενος ὅτι ὑπάρχει διὰ τὸν θροτὸν ἢ καὶ ἀνθρωπος μὴ ἀποκρυσταλλώσας εἰσέτι πεποιθήσεις περὶ τῆς τύχης του μετὰ τὴν ἀπόδοσιν ἐπὶ τῆς Γῆς τῆς τελευταίας πνοῆς του, ἀλλ' ὑπὸ τὸ ἀσταθὲς κράτος τῆς ἀμφιβολίας τελῶν καὶ κυμαίνοντος μεταξὺ ἀντιμαχομένων γνωμῶν διὰ τὰ πέραν τοῦ τάφου, περὶ ὧν στερεῖται εὐκρινῶν ἢ καὶ σαφῶν ἀκόμη ἐννοιῶν καὶ ἐφ' ὧν μόνον τεράστια ἐρωτηματικὰ διαβλέπει προβάλλοντα, ἀνθρωποι, συγκεφαλαιοῦμεν, οὕτως ἢ ἐκείνως ψυχικῶς διατεθειμένοι, οὐδόπως εἶναι ἀφύσικον νὰ ριγῶσιν ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ τοῦ θανάτου. Τοιαύτην δὲ ἐκφέρομεν κρίσιν λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν ἀφ' ἐνὸς μὲν, ὅτι καὶ παρ' αὐτοῖς θὰ δεσπόζῃ πασῶν τῶν ἐπιθυμῶν ὁ πῶτος τῆς αἰωνίας ζωῆς καὶ θὰ προκρίνηται ἔνεκεν τούτου αὐτῇ ἀπὸ τὸν θάνατον, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐν ᾧ τοιαύτη πυρετώδης ἐφεσις θὰ πρὸς τανεύῃ ἐν αὐτοῖς διὰ τοῦ θανάτου, κατὰ τὰ δόγματα

ΤΟΜΟΙ «ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΑΝΔΡΕΟΥ».

Εἰς τὰ γραφεῖά μας εὐρίσκονται εἰσέτι ὀλίγοι τόμοι ὁμοῦ καὶ τῶν δύο ἐτῶν. Ἄδεται δρ. 30. Πανόδεται δρ. 40. Χρυσόδεται δρ. 50 καὶ χρυσοδεματῖνοι δρ. 68.